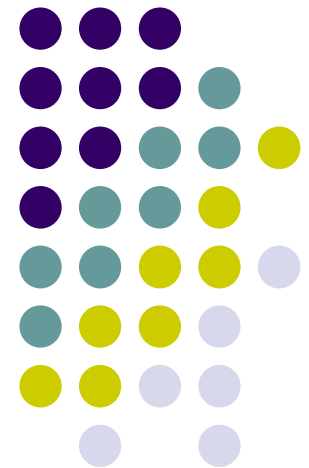

1. Popis biblijskih knjiga

2. Uvod kao povijesna znanost

Books of the Bible			
Old Testament	1 Maccabees	Obadiah	2 Corinthians
Genesis	2 Maccabees	Jonah	Galatians
Exodus	Job	Micah	Ephesians
Leviticus	Psalms	Nahum	Philippians
Numbers	Proverbs	Habakkuk	Colossians
Deuteronomy	Ecclesiastes	Zephaniah	1 Thessalonians
Joshua	Song of Songs	Haggai	2 Thessalonians
Judges	Wisdom	Zechariah	1 Timothy
Ruth	Sirach	Malachi	2 Timothy
1 Samuel	Isaiah	Matthew	Titus
2 Samuel	Jeremiah	Mark	Philemon
1 Kings	Lamentations	Luke	Hebrews
2 Kings	Baruch	John	James
Ezra	Ezekiel	3 John	1 Peter
Nehemiah	Daniel	Acts	2 Peter
Tobit	Hosea	Romans	1 John
Judith	Joel	1 Corinthians	2 John
Esther	Amos	Revelation	3 John
			Jude
Law	History	Poetry	Major Prophets
Gospels	Church History	Pauline Letters	Minor Prophets
		General Letters	Prophecy

**Uvod u Bibliju, ECTS 3
četvrtkom u 10:15, P14**

Uvod u Bibliju

UP0060; ISVU: 23559

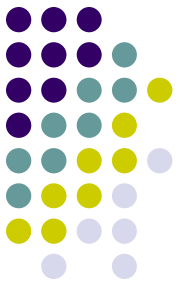

Ljetni semestar ak. g. 2020./21.

Niko Bilić, SJ

amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

Riječ i knjiga

- religija Božje Riječi
- **IV 1,1 U početku bijaše Riječ (λόγος)**
  - Post 1,3... i reče Bog (hebr. אָמַר *'amar*)
    - kod Boga, stvaralačka Riječ
    - utjelovljena – Isus
      - Biblija
- u tumačenju pomaže
  - sadržaj i jedinstvo cijeloga Pisma
  - živa Predaja
  - ἀναλογία τῆς πίστεως (Rim 12,6)
analogija vjere

Biblija o sebi

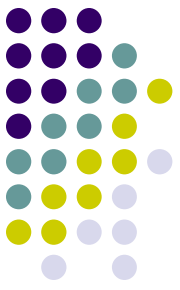
- Mojsijev oproštaj (Pnz 30,11-14)

- Pnz 30,14: קָרוֹב אֵלַי הַדָּבָר מֵאֵד
בְּפִי וּבְלִבִּי לַעֲשׂוֹתוֹ

- osobno slušatelju (“ti”11.14),
- obvezuje (“zapovijed” 11)
- po mjeri: ni preteška ni predaleko (11), blizu (14)
- ali u zajednici (“mi” 12s): 2x “objaviti nam”
- uzima u obzir riječi slušatelja (dijalog): “tko će poći?”
- usmjerena na djelovanje (“vršiti” 3x 12–14)
- na raspolaganju je i tekst (“usta”) i smisao (“srce”)

Raspored i sadržaj knjiga

- **SZ: 1. Petoknjižje**

- Tora תורה (Pouka) – Zakon**

- **Postanak: ברשית *b^erešît* – “u početku”**
  - **Od stvaranja do Josipove smrti u Egiptu, 50 pogl.**
- **Izlazak: שמות *š^emôt* – “(ovo su) imena”**
  - **Od potlačenosti u Egiptu do Božje gore, 40 pogl.**
- **Levitski zakonik: ויקרא *vajjiqra*’ – “onda zovnu”**
  - **Objava zakonskih propisa na Božjoj gori, 27 pogl.**
- **Brojevi: במדבר *b^emidbar* – “u pustinji”**
  - **od Sinaja do moapskih poljana, 36 pogl.**
- **Ponovljeni zakon: דברים *d^ebarîm* – “(ovo su) riječi”**
  - **Mojsijev oproštajni govor 1. 11. 40. od Izlaska**

Povijesne knjige

- prvi dio “Proroka”
נביאים *n^ebi'îm* u HB
  - od Jošue pa do 2 Kr.
  - “deuteronomistička povijest”
- iz *trećeg dijela* HB:
- Ruta, Estera, Ezra, Nehemija, Ljetopisi
- iz LXX:
- Tobija, Judita, Makabejci
  - Raspon:
- od ulaska u Obećanu zemlju do Makabejaca u 2 st. pr. Kr.

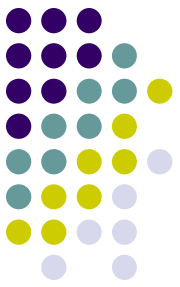
Mudrosne knjige

- Potječu iz trećeg dijela HB –
כתובים *k^etûbîm* – *Spisi*:
- Job, Mudre izreke, Propovjednik, Pjesma nad pjesmama
  - Osim toga dvije knjige iz LXX:
- Mudr, Sir
- Psalmi – poetska zbirka *molitava*
  - Teme:
- Patnja, život, korist, ljubav, povijest, molitva

Proročke knjige)

- U HB uz
- Izaiju, Jeremiju i Ezekiela
- Dvanaest malih proroka
  - “kasniji ili potonji proroci”
  - četvrti veliki prorok:
- Daniel, iz *Spisa*,
  - iz *Spisa* također:
- Tužaljke (uz Jr)
  - Osim toga iz LXX:
- Baruh
- 4+12+1+1

Novi zavjet

- **Evandjelja**
- **Matej, Marko i Luka – *sinoptici***
  - **Zajednički gledaju kronologiju Isusova života**
  - **Mt i Lk od Isusova rođenja,**
  - **Mk od javnog djelovanja**
- **Ivan *teolog***
  - **Započinje proslovom i od Ivana Krstitelja.**
  - **razgovori s pojedinim osobama (Nikodem, Samaritanka, slijepac od rođenja...)**

Djela apostolska

- **Primatelej i metoda (Dj 1,1)**
- **Isti kao i Lukino evanđelje (Lk 1,1-3)**
  - **Sadržaj**
- **Isusova djela koja on čini u prvoj Crkvi**
- **Petrovo i osobito Pavlovo djelovanje**

Poslanice

- **14 vezano uz Pavla (7+7)**
  - **Heb posebna = promatra Krista kao velikog svećenika i tumači Novi Savez**
- **Jakov i Juda 1, Petar 2, Ivan 3**
  - **Jakov Petar, Ivan i Juda također su pismom povezani s kršćanima**

Knjiga Otkrivenja

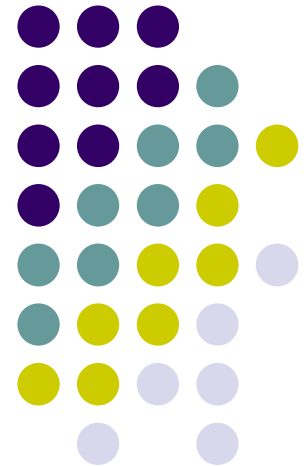

- **teologija života Crkve**
- **simboli**
- **središnje biblijske teme:**
  - **Jeruzalem**
  - **Isus: jaganjac Božji**
  - **drvo života**

Uvod u Bibliju kao povijesna znanost

---

od 18. stoljeća

Nastanak biblijskih spisa

- **tekstualna kritika i analiza rukopisa**
- **apostolska predaja – nadahnutost – kanon**
- **povijesno-kritička metoda**
- **u kanonu treba istraživati sa svom kritičnošću kakvu ima povijesna znanost**
- **povijest ranokršćanske literature**
  - **1. pismo Klementa Rimskog, pisma Ignacija Antiohijskog, Polikarpova i Barnabina poslanica...**
  - **apokrifi**

Teorija književnosti i teologija

- književne vrste
- teološka poruka također u samim spisima
- kanon nastaje iz potrebe da se stvari prikupe i da se preuzme obveza
- ima li izgubljenih spisa?
  - 1 Kor 5,9 Napisah vam u poslanici... 11 napisah vam...
- opisano nadilazi opis:
  - Iv 20,30: Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi.

Povijest

- **kanon povijesna činjenica**
- **i locus theologicus**
- **rekonstruirani redosljed nastanka NZ:**
  - **Pavlove poslanice**
  - **Sinoptička evanđelja, Djela apostolska**
  - **Pavlovski spisi + Posl. Hebrejima**
  - **Katoličke poslanice**
  - **Ivanovski spisi**

Pitanja

- **pisac, mjesto i vrijeme pisanja**
- **primatelji (adresati)**
- **struktura teksta (kompozicija)**
  - **kontekst (2 značenja)**
  - **literarna cjelovitost**
- **književne vrste, tradicije, izvori**
- **važnost za povijest religija**
- **teološka poruka**